

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМДА ЗАМОНАВИЙ БОШҚАРУВ ОРҚАЛИ ТА'ЛИМ СИФАТИ ВА НАТИЈАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ

*Samarqand viloyati Nurobod
tumani 27-son DMTT direktori
Mavlonova Uljanoy Iskandar qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda zamonaviy boshqaruv orqali ta'lim sifati va natijadorligini oshirish, pedagogic boshqaruv tamoyillari haqida ma'lumotlar berilgan.

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda zamonaviy boshqaruv orqali ta'lim sifati va natijadorligini oshirish, pedagogic boshqaruv tamoyillari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: boshqaruv, pedagog, ta'lim-tarbiya, samaradorlik, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, pedagogik boshqaruv, faoliya, takomillashtirish.

Ключевые слова: управление, учитель, образование, эффективность, организации дошкольного образования, педагогическое управление, деятельность, совершенствование.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy o'zgarishlar, ilm-fan, texnika, texnologiyalar sohasidagi taraqqiyot va axborotlar globallashuvi jarayonida uzluksiz ta'lim tizimini, xususan, maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishda izchil faoliyat ko'rsatayotgan rahbarlarning ilmiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish masalasi dolzarb muammolardir. Maktabgacha ta'lim tizimi oldiga qo'yilgan ijtimoiy buyurtmani hisobga olgan holda rahbar kadrlarning ilmiy-metodik tayyorgarligidagi mavjud kamchiliklarni ularni qayta tayyorlash va malakasini oshirish hamda o'z ustlarida mustaqil ishlashlarini tashkil etish orqali bartaraf qilish mumkin. Ularni zamonaviy pedagogik nazariyalar, ta'lim texnologiyalari bilan qurollantirish zaruriyati mavjudligi soha vakillari oldida turgan

ulkan vazifalardan biridir. Bugungi globallashuv va tezkor rivojlanish davrida maktabgacha ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining muhim bo'g'iniga aylanib bormoqda. Ayniqsa, bolalarning intellektual, ijtimoiy va emotsional rivojlanishi aynan maktabgacha ta'lim bosqichida shakllanishi sababli ta'lim sifati masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ta'lim sifatini oshirishda pedagoglarning kasbiy mahorati bilan bir qatorda, ta'lim tashkilotida olib borilayotgan boshqaruv tizimi ham hal qiluvchi omil hisoblanadi. Zamonaviy boshqaruv yondashuvlari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim jarayonini samarali rejalashtirish, nazorat qilish, motivatsiya berish hamda innovatsiyalarni joriy etish imkonini yaratadi. Shu bois, MTTda zamonaviy boshqaruv orqali ta'lim sifati va natijadorligini oshirish masalasi muhim tadqiqot mavzusi sifatida e'tirof etiladi.

Ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishning dolzarb muammolari. Demak, ta'lim-tarbiya sifati va samaradorligi tarbiyalanuvchi mashg'ulot mazmunini o'zlashtirishga yo'naltirilgan mustaqil mutolaa bilan samarali shug'ullanishi, mustaqil fikr yuritishi va tafakkur faoliyati bilan bog'liq.

Ta'lim maskani rahbarining o'z xodimlari bilan o'zaro munosabatlari, guruhdagi psixologik muhit, faoliyatning samaradorligi ko'p jihatdan rahbar qo'llaydigan boshqaruv uslubiga bog'liq. Boshqaruv uslubi rahbarning o'z xodimlariga nisbatan, ular orasida ishni tashkil etish bo'yicha qo'llaydigan odatiy xatti-harakatlari majmuasidir. Rahbar o'z faoliyatida uchraydigan vaziyatdan kelib chiqqan holda, muvofiq keluvchi usullar majmuasidan birortasini qo'llash maqsadga muvofiqdir. Shunday ekan, rahbar o'zi boshqarayotgan tizimni yaxshi bilishi, uning holatini to'g'ri baholashi, kelajakdagi qiyofasini tasavvur eta olishi hamda o'zgarishlarni amalga oshirishda ishtirok etuvchi xodimlarni faollikka jalb eta olishi lozim.

Ta'lim samaradorligi jamoani boshqarish uslubiga bog'liq. Boshqaruv uslubida rahbarning shaxsiy fazilatlari namoyon bo'ladi. Rahbar o'zining shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish va takomillashtirish, rahbarlik uslubini o'zgartirish orqali ta'lim muassasasining samaradorligini oshirishi mumkin. Bugungi kunda maktab rahbarining kasbiy kompetentsiyasi har qachongidan ham ko'proq boshqaruv, pedagogik,

kommunikativ, diagnostika va tadqiqot fazilatlarini o'z ichiga oladi, uning ishinig samaradorligi kasbiy bilim va ko'nikmalarning shakllanish darajasi bilan belgilanadi. ko'zlangan maqsadlarga erishish uchun boshqaruv funktsiyalarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan professional ahamiyatga ega shaxsiy fazilatlar. *Rahbarning asosiy fazilatlaridan biri bu o'ziga ishonchdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarining boshqaruv harakatlari tarbiyachilarning bolaga uning rivojlanishi va shakllanishida pedagogik yordam ko'rsatish, takomillashtirish istagi bilan uyg'unlashganda bolaning shaxsini - maktabgacha tarbiyachini shakllantirish vazifasi eng muvaffaqiyatli amalga oshiriladi. ish usullari, ta'lim tashkilotining o'z boshqaruv konsepsiyasini amalga oshirish.*

Bunday kontsepsiyani amalga oshirish ko'p jihatdan boshqaruv tamoyillari yig'indisiga bog'liq. «Boshqaruv tamoyillari deganda boshqaruv subyekti o'z faoliyatida rahbarlik qiladigan, uni muayyan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda amalga oshiruvchi asosiy qoidalar tushuniladi». Maxsus adabiyotlarni tahlil qilish va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish tajribasi quyidagi boshqaruv tamoyillarini ajratib ko'rsatishga imkon berdi: maqsadni belgilash, murakkablik, demokratlashtirish, o'qitish va tarbiya modellarini psixologiyalashtirish. Ushbu tamoyillarning barchasi rivojlanayotgan va rivojlanayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida harakat qilish uchun qo'llanma bo'lib, uning faoliyatini yangilashning asosini tashkil etadi. Zamonaviy sharoitlarni hisobga olgan holda mahalliy va xorijiy fandagi boshqaruv funktsiyalarini taqqoslash quyidagi tarkibni aniqlashga imkon beradi: axborot-tahliliy, nazorat-diagnostika, rejalashtirish va prognostik, tartibga solish va tuzatish, motivatsion va maqsadli.

Zamonaviy boshqaruv funktsiyalarining xususiyati ularning o'zaro bog'liqligi:

- axborot-tahlil funktsiyasi o'z hajmi va o'ziga xosligi bo'yicha to'liq bo'lishi kerak bo'lgan axborotni tanlash asosida demokratlashtirish sharoitida boshqaruv faoliyati samaradorligini oshirishni nazarda tutadi;
- ta'lim tashkilotining har bir bo'g'ini faoliyati haqidagi ma'lumotlarni pedagogik tahlil qilish natijasida rahbarning boshqaruv harakatlari shakllanadi;

➤ motivatsion-maqsdali funktsiya istalgan natijaga erishish istagini nazarda tutadi (bu funktsiya jamoaning barcha a'zolari o'zlariga topshirilgan mas'uliyat va rejalarga muvofiq ishni bajarishlarini ta'minlashga yordam beradi, o'z va jamoaviy maqsadlarga erishish ehtiyojlarini o'zaro bog'laydi);

➤ rejalashtirish va prognozlash funktsiyasi maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini uzoq muddatli prognozlash va joriy rejalashtirishning kombinatsiyasini ta'minlaydi;

➤ tashkiliy va ijro etuvchi funktsiya boshqaruvning har bir tsikliga taalluqlidir va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatni tashkil etishning shaxsga yo'naltirilgan modelini amalga oshirishni o'z ichiga oladi;

➤ vazifalarni amaliy taqsimlash, ishni oqilona tashkil etish;

➤ Nazorat-diagnostika funktsiyasi maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi ma'muriy va jamoatchilik nazoratini pedagogik jamoa ishtirokchilarining o'zini o'zi tahlil qilish bilan uyg'unligini o'z ichiga oladi (tarbiyachilar o'rtasida bolalar faoliyatining turli turlarini tashkil etishda o'zaro tashriflar, ochiq eshiklar kuni, ota-onalarni so'roq qilish, va boshqalar.);

➤ tartibga solish va tuzatuvchi funktsiya operatsion liniyalardan foydalangan holda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarishga tuzatishlar kiritishni o'z ichiga oladi.

Pedagogik tizimning tizim yaratuvchi omili boshqaruv, o'quv jarayonini boshqarish san'ati esa pedagogik boshqaruv, ya'ni. ta'lim jarayonini boshqarishning, uning samaradorligi va sifatini oshirishga ko'maklashuvchi tamoyillari, usullari, tashkiliy shakllari, texnologik usullari majmui. Pedagogika menejmenti pedagogika fani va ta'lim tashkilotlari amaliyotida o'z pozitsiyalarini endigina himoya qila boshlaydi. Pedagogik menejment o'z maqsadi sifatida ta'lim tashkilotlari va o'quv jarayonini boshqarishni qo'yadi, uning mohiyati shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va faoliyatni doimiy nazorat qilish va sozlash bilan yakuniy maqsadga yo'naltirishdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ikkita boshqaruv darajasini shartli ravishda ajratish mumkin:

- tarbiyachi va xodimlar jamoasi; tarbiyachi - bolalar.

Pedagogik boshqaruvning tamoyillari.

➤ ilmiy xususiyat, izchillik, insonparvarlik, moslashuvchanlik, optimallik, ijtimoiy shartlash.

Darvoqe, pedagogik menejmentda menejer (pedagog)ning asosiy vazifalari quyidagidan iborat,

➤ o'z boshqaruv faoliyatini o'z-o'zini tahlil qilish; ta'lim jarayonining holati va rivojlanishi, o'quvchilarning bilim darajasi, ular haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish.

➤ Maqsad tanlash, tarbiyachi va bolalarni maqsadga erishishga undash.

➤ maqsadlarga erishish dasturlarini ishlab chiqish, kompleks maqsadli rejalashtirish.

➤ Maqsadga erishish uchun tashkiliy-ijroiya ishlari.

➤ Nazorat va diagnostika. - tuzatish - operatsion usul va vositalardan foydalangan holda tuzatishlar kiritish.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda zamonaviy boshqaruv orqali ta'lim sifati va natijadorligini oshirish uchun rahbarning strategik fikrlashi, innovatsion yondashuvi hamda monitoring tizimini yo'lga qo'yishi muhimdir. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, pedagoglar salohiyatini oshirish, ichki nazoratni kuchaytirish va ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash orqali MTT faoliyatida yuqori natijalarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Vinogradova N.A., Miklyaeva N.V., Tolstikova Yu.V. va hokazo. Maktabgacha ta'lim ta'lim. Terminlar lug'ati / - M.: Ayris-press, 2005. --- 400 b. - (Maktabgacha ta'lim va rivojlanish).

2. Novikova G.P. Zamonaviy maktabgacha ta'limni boshqarish shartlar: Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari uchun qo'llanma. - M.: Ventana-Graf, 2007. - 80 b. - (Kutubxona bolalar bog'chasi).

3. Pozdnyak L. V., Lyaschenko N. N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: Darslik. stud uchun qo'llanma. ped. universitetlar. - 2-nashr, Stereotip. M .: "Akademiya" nashriyot markazi, 2001 .-- 432 b.

4. Troyan A.N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: darslik. - M .: Sfera TC, 2005 .-- 160 b. (Qo'llanma)